

VALTIOVARAINVALIOKUNNAN MIETINTÖ 40/2009 vp

Hallituksen esitys pitkäaikaissäätämisen verotuksen uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 22 päivänä syyskuuta 2009 lähettänyt valtiovarainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen pitkäaikais-säästämisen verotuksen uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi (HE 158/2009 vp).

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu valtiovarainvaliokunnan verojaostossa.

Asiantuntijat

Verojaostossa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Panu Pykönen, finanssi-neuvos Urpo Hautala ja ylitarkastaja Sari Sieberg, valtiovarainministeriö

- vakuutusylitarkastaja Tom Strandström, sosiaali- ja terveysministeriö
- ylitarkastaja Matti Merisalo, Verohallitus
- kehityspäällikkö Marjukka Hietaniemi, Eläketurvakeskus
- varatoimitusjohtaja Pauli K Mattila, Keskus-kauppakamari
- johtaja Timo Silvola, Finanssialan Keskus-liitto
- ekonomisti Helena Pentti, Suomen Ammatti-liittojen Keskusjärjestö SAK ry
- lakiasiain johtaja Vesa Korpela, Veronmaksajain Keskusliitto ry.

Kirjallisen lausunnot ovat antaneet Akava ry, Suomen Yrittäjät ry, Toimihenkilökeskusjärjes-tö STTK ry ja valtiovarainministeriö.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tulovero-lakia, perintö- ja lahjaverolakia, rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annettua lakia, korkotulon lähdeverosta annettua lakia, verotusmenettelystä annettua lakia sekä ennak-koperintälakia. Vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen perustuvaan eläkesäästä-miseen sovellettava verokohtelu laajennettaisiin koskemaan sidotusta pitkäaikaissäätämisestä annetun lain mukaiseen säästämissopimukseen perustuvaa säästämistä.

Säästäjän ja talletuspankin, rahastoyhtiön tai sijoituspalveluyrityksen välisen pitkäaikaissääs-tämissopimuksen perusteella tehdyt maksut oli-sivat tuloverotuksessa vähennyskelpoisia samal-la tavoin kuin vapaaehtoisen yksilöllisen eläke-vakuutuksen maksut. Säästämissopimuksen mu-kaisesti sijoitetuille varoille kertyvää tuottoa ei verotettaisi säästämisaikana. Palveluntarjoajan säästäjälle tai muulle säästämissopimuksen mu-kaan varoihin oikeutetulle eläkeiän täytyttyä tai

säädettyjen nostoperusteiden täyttyessä maksamat suoritukset luettaisiin saajan pääomatuloksi.

Eläkevakuutuksen maksujen vähennyskelpoisuuden edellytyksenä olevaa vähimmäiseläkeikää koskevaa vaatimusta muutettaisiin siten, että eläkettä voidaan sopimuksen mukaan maksaa työntekijän eläkelain mukaisesta vanhuuseläkeistä lähtien. Sama vaatimus koskisi pitkäaikaissästämissopimukseen perustuvien maksujen vähennysoikeutta. Vähennyskelpoisuudelle asetettaisiin lisäksi se lisäedellytys, että vakuutukseen perustuvaa eläkettä tai pitkäaikaissästämissopimukseen perustuvia suorituksia maksetaan vähintään 10 vuoden ajan ja että vakuutettu tai pitkäaikaissästämissopimuksen mukainen varoihin oikeutettu on vähintään 18-vuotias.

Työelämässä jatkamista kannustettaisiin siten, että takaisinmaksulle asetettua 10 vuoden määräaika lyhennettäisiin kahdella vuodella jokaista ikävuotta kohden, jolla verovelvollisen ikä ylittää eläkeiän silloin, kun eläkkeen tai muiden suoritusten maksu alkaa. Takaisinmaksuaika olisi kuitenkin vähintään kuusi vuotta.

Tuloverolakiin otettaisiin säännökset, joiden nojalla verotettavaa tuloa ei realisoidu, jos vakuutettu tai säästäjä irtisanoo sopimuksen solmien uuden vähennyskelpoisuuden edellytykset täyttävän eläkevakuutusopimuksen tai pitkäaikaissästämissopimuksen, jos säästövarat siirretään suoraan uutena sopijapuolena olevalle vakuutuslaitokselle tai palveluntarjoajalle.

Säästäjän tai varoihin oikeutetun kuoleman jälkeen pitkäaikaissästämissopimuksen perusteella sijoitetut säästövarat luettaisiin kuolinpesän veronalaiseksi pääomatuloksi. Eläkevakuutukseen liittyvän kuolemanvaravakuutuksen perusteella lähiomaisille maksetun vakuutuskorvauksen verovapaudesta tuloverotuksessa luovutettaisiin siltä osin kuin korvaus ei ylitä eläkevakuutuksen säästöpääomaa. Vastaavasti tuollaisen kuolemanvaravakuutuksen maksut olisivat vähennyskelpoisia eläkevakuutuksen maksujen tapaan.

Pitkäaikaissästämissopimuksen perusteella perillisille kuoleman jälkeen siirtyvät varat kuuluisivat perintöverotuksen piiriin. Perintö- ja

lahjaverolakia muutettaisiin siten, että vastaavasti eläkevakuutukseen liittyvään kuolemanvaravakuutukseen perustuvan vakuutuskorvauksen osittaisesta verovapaudesta perintöverotuksessa luovutettaisiin.

Rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annettua lakia muutettaisiin siten, että pitkäaikaissästämissopimukseen perustuva suoritus rinnastettaisiin eläkkeeseen. Korkotulon lähdeverosta annettua lakia muutettaisiin siten, että lähdeveroa ei ole suoritettava sellaisille talletuksille ja joukkovelkakirjalainoille maksetuista koroista, joihin verovelvollisen varat pitkäaikaissästämissopimuksen mukaisesti on sijoitettu. Verotusmenettelystä annettua lakia muutettaisiin siten, että siihen otettaisiin tarvittavat säännökset pitkäaikaissästämissopimukseen liittyvästä sivullisen tiedonantovelvollisuudesta.

Ennakkoperintälakia muutettaisiin siten, että ennakkonpidätyksen toimittaminen voitaisiin turvata silloin, kun pitkäaikaissästämissopimuksen irtisanomisen yhteydessä säästöpääoman siirtäminen johtaa säästöpääoman verottamiseen sen vuoksi, että vaaditut edellytykset eivät täyty.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan vuoden 2010 alusta. Tuloverolain säännöksiä sovellettaisiin lain voimaantulon jälkeen maksettuihin vakuutusmaksuihin ja eläkkeisiin.

Tuloverolakiin liittyy useita siirtymäsäännöksiä. Verovelvollisen ennen hallituksen esityksen antamispäivää ottamaan eläkevakuutukseen sovellettaisiin verovuosina 2010—2016 lain voimaan tullessa voimassa olleita eläkeikää koskevia säännöksiä. Muilta osin maksujen vähennyskelpoisuuteen sovellettaisiin vanhojen vakuutusten osalta lain voimaantullessa voimassa olleita säännöksiä.

Työnantajan maksamaan työntekijälleen ottamaan vakuutukseen sovellettaisiin ennen lain voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä, jos vakuutus on otettu ennen esityksen antamispäivää.

Esityksen antamispäivänä tai sen jälkeen otetun vakuutuksen maksujen vähennyskelpoisuuden edellytyksenä olevaa ikäraja sovellettai-

siin jo vuodelta 2009 toimitettavassa verotuksessa.

Esitys liittyy valtion vuoden 2010 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valiokunta puoltaa esityksen hyväksymistä eräin muutoksin.

Esityksellä laajennettaisiin nykyisin vain vapaaehtoiisiin yksilöllisiin eläkevakuutuksiin kohdistuva verotuki koskemaan myös muuta sidottua pitkäaikaissäästämistä. Verotuen piiriin tuleville uusille säästämistuotteille luotaisiin yksityisoikeudellinen lainsäädäntökehikko, jossa tarvittavassa laajuudessa säännellään uusiin säästötuotteisiin ja niiden tarjoamiseen liittyvistä seikoista. Asiaa koskeva hallituksen esitys eduskunnalle laiksi pitkäaikaissäästämissopimuksista (HE 159/2009 vp) annettiin eduskunnalle samanaikaisesti nyt käsillä olevan esityksen kanssa.

Talousvaliokunta on esityksestä HE 159/2009 vp antamassaan mietinnössä TaVM 24/2009 vp ehdottanut lakiehdotuksia eräiltä osin muutettaviksi. Ehdotetut muutokset eivät ole sen laatuisia, että ne olisi otettava huomioon pitkäaikaissäästämisen verotusta koskevassa lainsäädännössä. Valiokunta kiinnitti kuitenkin huomiota tarpeeseen selkeyttää verosäännöksiä eräiltä osin.

Keskeinen lähtökohta uudistukselle on se, että eläkevakuutukset ovat, niiden muusta säästämisestä oikeudellisesti poikkeavasta luonteestaan huolimatta säästäjien näkökulmasta nykyisin käytännössä puhtaita säästötuotteita ja siten vaihtoehtoisia säästämismuotoja muille säästämistavoille. Vain vakuutusmuotoiseen pitkäaikaissäästämiseen kohdistuvaa verotukea on pidetty pulmallisena erityisesti kuluttajapoliittisesti. Henkivakuutusyhtiöiden eläkevakuutus-säästämisestä perimiä kuluja on pidetty korkeina. Tämä on säästäjien näkökulmasta pulmallista erityisesti siihen nähden, että säästäjille ei vakuutusopimuksissa ole suotu mahdollisuutta siirtää vakuutusta toiseen yhtiöön ja siten kilpai-

luttaa yhtiöitä. Kilpailun puute on erityisen ongelmallista, kun kyse on yleensä useamman vuosikymmenen pituisesta säästämisestä.

Tilannetta on pidetty ongelmallisena myös kilpailunäkökohdista: Suomi on harvoja vanhoista EU-maista, joissa verotuksellisesti tuettu pitkäaikaissäästäminen on mahdollista vain vakuutuslaitoksille.

Valiokunta pitää eläkevakuutusten verotuen laajentamista muuhun pitkäaikaissäästämiseen perusteltuna ja tarkoituksenmukaisena. Kilpailun lisääntyminen ja sen myötä pitkäaikaissäästämisen kustannusten alentuminen samoin kuin markkinoiden läpinäkyvyyden lisääminen uudistuksen tavoitteiden mukaisesti on tärkeää.

Tärkeä elementti kilpailun lisäämisessä on eläkesäästäjän mahdollisuus vaihtaa vakuutuslaitosta tai palvelun tarjoajaa. Ehdotetut säännökset, jotka mahdollistavat toimenpiteen ilman veroseuraamuksia, ovat sille välttämätön edellytys. Verosäännöksiin ei kuitenkaan voida suoda säästäjille oikeutta tosiasiaa käyttää tätä mahdollisuutta, jos vakuutusopimuksen ehdot eivät sitä salli.

Esityksessä on valiokunnan arvion mukaan kohtuullisen hyvin onnistuttu toteuttamaan oikeudelliselta luonteeltaan erilaisten säästämisinstrumenttien samanlainen kohtelu, mikä onkin keskeinen edellytys uudistuksen tavoitteiden saavuttamiselle. Lopputuloksena on toisaalta sääntely, joka on verrattain mutkikas ja säästäjille vaikeasti säädöksistä hahmotettava. Tämä on osaltaan seurausta siitä, että ehdotettu sääntely on jouduttu rakentamaan eläkevakuutuksia koskevan nykyisen sääntelyn muodostaman perustan päälle, koska vanhoja vakuutuksia koskevan sääntelyn muuttamista rajoittaa varallisuus-oikeudellisiin sopimussuhteisiin liittyvä perustuslaillinen suoja. Erilaiset säännöt uusille ja vanhoille vakuutuksille puolestaan johtaisi

siihen, että tavoitteena oleva säättäjän mahdollisuus vaihtaa vakuutusyhtiötä ei käytännössä voisi toteutua.

Valiokunta tarkastelee jäljempänä tarkemmin eräitä keskeisiä yksityiskohtia sekä lakiesityksiin ehdottamia muutoksia.

Verokohtelu säästäjän kuollessa

Keskeiset periaatteelliset muutokset koskevat verokohtelua säästäjän kuollessa. Esityksessä on yhtenä lähtökohdana ollut se, että kun verotuki laajenee uusiin säästämistuotteisiin, ei säästäjän kuollessa ole syytä suoda hänen edunsaajilleen parempaa etua kuin mitä säästäjällä itsellään olisi ollut. Tämän myös valiokunnan perusteltuna pitämän lähtökohdan mukaisesti säästäjän kuoleman jälkeen hänen edunsaajiaan verotettaisiin samalla tavalla säästövaroista kuin säästäjää olisi verotettu hänen nostaessaan säästövarat itse elinaikanaan. Säästövarat luettaisiin siten edunsaajan tai kuolinpesän veronalaiseksi pääomatuloksi.

Verokohtelun olisi oltava mahdollisimman samanlainen eläkevakuutuksissa. Säästämisinstrumenttien oikeudellinen ero tulee tässä esiin. Kun kyse on pitkäaikaissäästämissopimuksesta, säästäjä tai muu varoihin oikeutettu omistaa säästövarat itse ja hänen kuollessaan varat siirtyvät perinnön ja testamentinsaajille perintöoikeuden nojalla. Eläkevakuutuksen tapauksessa sijoituskohteet, joihin säästäjän varat on sijoitettu, kuuluvat vakuutusyhtiön omistukseen ja vakuutetulla on riski siitä, että hän kuolee ennen eläkkeen nostamista. Yleensä tämän riskin vuoksi eläkevakuutuksen yhteydessä on otettu vakuutus kuoleman varalta, jonka perusteella edunsaajille maksetaan vakuutuskorvausta vakuutetun kuoleman perusteella. Nykyisin tällainen vakuutuskorvaus on vakuutetun lähiomaisille tuloverotuksessa verovapaata tuloa ja sen maksut ovat vastaavasti vähennyskelpottomia.

Ehdotuksella pitkäaikaissäästämissopimus ja eläkevakuutus on pyritty saattamaan samanlaisen verokohtelun piiriin siten, että eläkevakuutukseen liittyvän kuolemanvaravakuutuksen perusteella maksettu vakuutuskorvaus olisi nykyi-

sestä poiketen veronalaista pääomatuloa, mutta sen maksut vastaavasti — nykyisestä poiketen — pääomatulosta vähennyskelpoista menoa eläkevakuutuksen maksujen tapaan. Näin eläkevakuutuksen ja kuolemanvaravakuutuksen muodostama kokonaisuutta käsiteltäisiin verotuksessa yhtenä tuotteena, jonka maksuja ja josta saatuja suorituksia kohdeltaisiin samalla tavoin kuin pitkäaikaissäästämissopimuksen maksuja ja sen perusteella saatuja suorituksia.

Valiokunnan arvion mukaan ratkaisu on onnistunut. Myöskään asiantuntijakuulemisissa tätä perusratkaisua ei ole riitautettu.

Uudistuksen tavoitteena ei ole ollut lisätä veroedun määrää, vaan laajentaa olemassa oleva verotuki koskemaan myös muuta pitkäaikaissäästämistä. Siten pitkäaikaissäästämissopimuksen piiriin kuuluvat varat kuuluisivat täysimääräisesti perintöverotuksen piiriin niin kuin muulla tavoin hallinnoidut varat. Nykyisin kuoleman perusteella maksetut vakuutuskorvaukset ovat kuitenkin osaksi perintöverosta vapaita. Säästämistuotteiden asettamiseksi myös perintöverotuksessa samaan asemaan perintöverovapaudesta ehdotetaan luovuttavaksi kuolemanvaravakuutuksen perusteella maksetun vakuutuskorvauksen osalta silloin, kun se maksetaan eläkevakuutukseen liittyvän kuolemanvaravakuutuksen perusteella.

Ehdotettua perintöveroratkaisua sovellettaisiin myös vanhoihin vakuutuksiin. Ratkaisu on valiokunnan mielestä tältäkin osin perusteltu, koska uusien ja vanhojen vakuutusten erilainen perintöverokohtelu muodostuisi esteeksi vanhojen vakuutusten kilpailuttamiselle. Perintöverovapauden merkitys verovelvollisille on myös merkittävästi pienentynyt tuoreitten perintöverouudistusten myötä.

Perintöverotuksessa kuolinpesälle tai verovelvolliselle tulevasta omaisuudesta vähennettäisiin ehdotetun perintö- ja lahjaverolain 9 §:n 5 momentin nojalla vakuutuskorvauksesta tai pitkäaikaissäästämissopimuksen säästövaroista menevä vero. Valiokunta ehdottaa, että säännökseen sisältyvä virheellinen viittaus tuloverolain 34 a §:n 6 momenttiin korvataan viittauksella mainitun pykälän 7 momenttiin.

Lisäksi valiokunta ehdottaa verovapaita vakuutuskorvauksia koskevaan 36 §:n 1 momenttiin lisättäväksi siitä erehdyksessä pois jäänyt maininta kuolinpesästä vakuutuskorvauksen saajana.

Eläkeikä ja takaisinmaksuaika

Valiokunta pitää perusteltuna maksujen vähennyskelpoisuuden edellytyksenä olevan eläkeiän korottamista. Väestön ikääntyminen ja huolto-suhteen heikkeneminen ovat kansantalouden keskeisiä haasteita jo lähitulevaisuudessa. Ei ole perusteltua julkisin verovaroin tukea työeläkelainsäädännön mukaista eläkeikää varhaisempaa eläkkeelle siirtymistä. Samoin valiokunta pitää perusteltuna sitä, että eläkeikä nousee vastaavasti työnantajan ottamien vakuutusten osalta.

Eläkeiän kytkeä ehdotetulla tavalla kulloinkin voimassa olevaan työeläkelainsäädännön mukaiseen eläkeikään on valiokunnan mielestä johdonmukainen ratkaisu, vaikka se merkitsee-kin sitä, että eläkesäästäjät eivät säästämiseen ryhtyessään tiedä, milloin voivat aloittaa eläkkeen nostamisen.

Eläkeikään liittyviä työvoimapolitiittisia tavoitteita osaltaan heikentää se, että uudistukseen liittyy edellisen uudistuksen tapaan siirtymäaika, jonka kuluessa ennen esityksen antamispäivää vakuutus sopimuksen tehnyt säästäjä voisi vielä säästää sellaista eläkesäästöä, josta eläkettä voidaan maksaa sopimuksen mukaisesti aiemmasta eläkeiästä lähtien. Siirtymäaika on kuitenkin kohtuuskäytökohdista perusteltu ja perustuslaissa turvatun omaisuuden suojan näkökulmasta myös oikeudelliselta kannalta välttämätön. Siirtymäajan pituus, seitsemän vuotta, on tältä kannalta hyvin riittävä.

Ehdotetun 54 d §:n 5 momentin mukainen mahdollisuus nostaa eläke pääsääntönä olevaa 10:tä vuotta lyhyemmässä ajassa, jos säästäjä lykkää eläkkeen nostamisen aloittamista, on valiokunnan mielestä perusteltu ja voi osaltaan kannustaa työelämässä jatkamiseen.

Viimeksi mainittua säännöstä ei ole kuitenkaan asianmukaisesti otettu huomioon ehdotetun 34 b §:n 1 momentin säännöksessä, jossa

säädetään eläkkeen tai muun suorituksen verotamisesta korotettuna, jos se maksetaan lyhyempänä kuin 10 vuoden aikana. Puheena olevaa sanktiosäännöstä ei ole tarkoitettu sovellettavaksi silloin, kun takaisinmaksu tapahtuu 10 vuotta lyhyempänä aikana edellä mainitun 54 d §:n 5 momentin nojalla. Valtiovarainministeriö on esittänyt 34 b §:n 1 momenttia muutettavaksi siten, että asia kävisi siitä nimenomaisesti ilmi. Lisäksi valtiovarainministeriö on esittänyt säännöstä tarkennettavaksi siten, että sanktio ei tulisi sovellettavaksi myöskään silloin, kun 10 vuotta lyhyempi takaisinmaksuaika johtuu siitä, että vakuutettu kuolee aiemmin, tai siitä, että säästö-määrä on vähäinen. Tämä toteutettaisiin viittamalla momentissa 54 d §:n 4 momentin 1 kohtaan, jossa säädetään takaisinmaksuajasta ja mahdollisuudesta maksaa eläkettä aina vähintään 2 000 euroa vuodessa. Valiokunta ehdottaa 34 b §:n 1 momenttia muutettavaksi esitetyllä tavalla.

Asiantuntijakuulemisen yhteydessä on lisäksi noussut esiin kysymys siitä, olisiko mainituksa 34 b §:ssä lisäksi selvennettävä, että sanktiota ei määrätä silloin, kun maksu tapahtuu mainituista ajoista poiketen vakuutetun, säästäjän tai muun varoihin oikeutetun kuoleman perusteella ennen kuin eläkettä tai vastaavaa suoritusta on eläkeiän täytyttyä alettu maksaa. Valiokunta ei pidä tätä tarpeellisenä, koska verotuksesta näissä tilanteissa säädetään 34 a §:n 7 momentin erityissäännöksellä, eikä 34 b §:n 1 momentti sen vuoksi sovellu.

Työnantajan ottamat vakuutukset

Esityksessä on ehdotettu tuloverolain 68 §:ään, joka koskee työnantajan maksamien työntekijälleen ottaman vakuutuksen maksujen kohtelua työntekijän verotuksessa, lisättäväksi tarvittavat viittaukset verovelvollisen itse ottamia vakuutuksia koskevaan 54 d §:ään.

Valtiovarainvaliokunta ehdottaa 68 §:ää tarkennettavaksi siten, että työnantajan ottamaan vakuutukseen ei sovelleta vakuutetun olosuhteisiin liittyviä erityisiä nostoperusteita koskevaa säännöstä eikä kieltoa luovuttaa sopimukseen perustuvaa oikeutta. Erityisiä nostoperusteita,

kuten avioero, ei ole tarkoitettu sovellettaviksi työnantajan ottamiin vakuutuksiin. Kielto luovuttaa sopimukseen perustuva oikeus voisi puolestaan estää työnantajaa siirtämästä vakuutuksen työntekijän uudelle työnantajalle, mitä ei ole tarkoitettu.

Voimaantulosäännöksiin liittyviä yksityiskohtia

Tuloverolain voimaantulosäännösten mukaan uusiin ja vanhoihin vakuutuksiin sovelletaan osin eri säännöksiä. Tämä koskee sekä eläkevakuutuksia että niihin liittyviä kuolemanvaravakuutuksia. Sääntely kytkeytyy ajallisesti siihen, milloin vakuutus on otettu. Aiempien eläkevakuutusten verotusta koskevien uudistusten yhteydessä on voimaantulosäännöksissä tarkennettu, että vakuutus katsotaan otetuksi, kun vakuutusmaksuja on alettu maksaa. Valtiovarainministeriöltä saadun selvityksen mukaan samaa tulkintaa on tarkoitettu noudatettavaksi myös tämän uudistuksen yhteydessä. Valiokunta pitää tarpeellisena, että asia kävisi ilmi suoraan laista, ja ehdottaa tuloverolain voimaantulosäännöksen 2 momenttiin lisättäväksi tätä koskevan maininnan.

Esityksen perusteluissa on viitattu vuoden 2004 uudistukseen liittyvään voimaantulosäännöksen, jolla turvattiin vanhojen vakuutusten osalta se, että maksettava eläke verotetaan ansiotulona siltä osin kuin se on maksettu vuoden 2005 loppuun mennessä maksetuista vakuutusmaksuista ja sille kertyneistä tuotoista. Kyse on

vakuutusmaksuista, jotka ennen uudistusta vähennettiin ansiotuloista. Nyt ehdotetut muutokset eivät vaikuta mainitun voimaantulosäännöksen soveltamiseen, vaan vanhojen vakuutusten perusteella maksettavaa eläkettä verotettaisiin vastaisuudessaakin mainitun voimaantulosäännöksen nojalla osaksi ansiotulona. Esityksessä ei kuitenkaan erikseen ole käsitelty mainitun voimaantulosäännöksen soveltuvuutta silloin, kun eläkesäästö siirretään toiseen vakuutusyhtiöön tai pitkäaikaissäästämissopimuksen tarjoajalle. Toimenpiteen yhteydessä vakuutuksenottaja irtisanoo vanhan sopimuksen ja tekee uuden vakuutusyhtiön tai palvelun tarjoajan kanssa uuden sopimuksen. Valiokunta katsoo, että on syytä varmistaa, että myös näissä tilanteissa aikanaan maksettava eläke tulee verotetuksi ansiotulona siltä osin kuin verovelvollinen on vähentänyt maksut ansiotulosta. Valiokunta ehdottaa tätä koskevan säännöksen lisättäväksi voimaantulosäännöksen 4 momentiksi.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella valtiovarainvaliokunta ehdottaa,

että 2., 3., 5. ja 6. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomina ja

että 1. ja 4. lakiehdotus hyväksytään muutettuina (Valiokunnan muutos-
ehdotukset).

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

**Laki
tuloverolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 30 päivänä joulukuuta 1992 annetun tuloverolain (1535/1992) 10 §:n 10 kohta, 34 a, 36 ja 54 d §, 58 §:n 4 momentti, 60 §:n 3 momentti, 68 §:n 2 momentti ja 131 a §,

sellaisina kuin niistä ovat 34 a ja 54 d §, 58 §:n 4 momentti, 60 §:n 3 momentti, 68 §:n 2 momentti ja 131 a § laissa 772/2004, sekä

lisätään 10 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1549/1995, 716/2004 ja 1223/2006, uusi 11 ja 12 kohta sekä lakiin uusi 34 b § seuraavasti:

10 ja 34 a §
(Kuten HE)

34 b §

Eläkevakuutukseen ja pitkäaikaissäästämis-
sopimukseen perustuvan suorituksen verotusta
koskevia erityisiä säännöksiä

Jos vakuutukseen perustuva eläke tai pitkäaikaissäästämissopimukseen perustuva suoritus maksetaan lyhyemmässä ajassa kuin 10 vuodessa tai *lyhyemmässä kuin 54 d §:n 4 momentin 1 kohdan tahi 54 d §:n 5 momentin mukaisessa ajassa taikka* jos eläke tai suoritus maksetaan 54 d §:n 2 momentin vastaisesti, maksettu määrä luetaan pääomatuloksi 50 prosentilla korotettuna. Korotusta ei kuitenkaan määrätä siltä osin kuin verovelvollinen osoittaa, että maksuja ei ole vähennetty Suomen verotuksessa.

(2—8 mom. kuten HE)

36 §

Verovapaat vakuutuskorvaukset

Veronalaista tuloa ei ole:

1) vakuutussuoritus, joka maksetaan vakuutetun kuoleman johdosta kertakorvauksena hänen 34 §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitettua suhteessa olevalle tai vakuutetun kuolinpesälle, jollei sitä ole saatu veronalaisen tulon sijaan;

(2 kohta kuten HE)

(2 mom. kuten HE)

54 d, 58 ja 60 §
(Kuten HE)

68 §

Työnantajan maksamat vakuutusmaksut

— — — — —
Työnantajan maksamat työntekijälleen ottaman 54 d §:n 2 momentin 1 kohdassa, 4 momentin 1 kohdassa sekä 5 ja 7 momenteissa säädetty edellytykset täyttävän vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen maksut katsotaan vakuutetun veronalaiseksi ansiotuloksi kuitenkin vain siltä osin kuin niiden yhteismäärä verovuonna ylittää 8 500 euroa.
— — — — —

131 a §
(Kuten HE)

(1 mom. kuten HE)

Lakia sovelletaan lain voimaantulopäivänä ja sen jälkeen maksettaviin eläkevakuutuksen maksuihin ja eläkkeisiin sekä muihin eläkevakuutuksen perusteella maksettuihin suorituksiin jäljempänä säädettyin poikkeuksin. Kuolemanvaravakuutusta koskevia säännöksiä sovelletaan vakuutuksiin, jotka liittyvät 18 päivänä syyskuuta 2009 ja sen jälkeen otettuun eläkevakuutukseen. *Vakuutus katsotaan otetuksi, kun vakuutusopimuksen mukaisia maksuja on alettu maksaa.*

(3 mom. kuten HE)

Poiketen siitä, mitä tuloverolain 34 a §:ssä säädetään, luonnollisen henkilön ottamaan vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen perustuva eläke ja muu vakuutussuoritus sekä takaisinoston perusteella saatu määrä samoin kuin 54 d §:ssä tarkoitettuun pitkäaikaissäästämssopimukseen perustuva suoritus on veronalaista ansiotuloa siltä osin kuin ne ovat kertyneet ansiotulosta vähennettyjen maksujen ja niille kertyneen tuoton perusteella. (Uusi)

(5—7 mom. kuten HE:n 4—6 mom.)

4.

Laki

perintö- ja lahjaverolain 7 a ja 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään 12 päivänä heinäkuuta 1940 annetun perintö- ja lahjaverolain (378/1940) 7 a §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1392/1995 ja 909/2001, uusi 3 momentti ja 9 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 1392/1995 ja laeissa 520/1959, 463/1984 ja 1144/2005, uusi 5 momentti seuraavasti:

7 a §
(Kuten HE)

2 momentin tai 34 a §:n 7 momentin nojalla tuloksi luetusta vakuutuskorvauksesta tai pitkäaikaissäästämissopimuksen säästövaroista menevä vero.

9 §

— — — — —
Kuolinpesälle tai verovelvolliselle tulevasta omaisuudesta vähennetään tuloverolain 36 §:n

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Helsingissä 27 päivänä marraskuuta 2009

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Hannes Manninen /kesk
vpj. Kari Rajamäki /sd
jäs. Tarja Filatov /sd (osittain)
Christina Gestrin /r
Pertti Hemmilä /kok
Bjarne Kallis /kd
Kyösti Karjula /kesk
Esko Kiviranta /kesk
Mikko Kuoppa /vas
Mika Lintilä /kesk
Olli Nepponen /kok
Tuija Nurmi /kok
Kirsi Ojansuu /vihr

Heikki A. Ollila /kok
Markku Rossi /kesk
Matti Saarinen /sd
Petri Salo /kok
Sari Sarkomaa /kok
Minna Sirnö /vas (osittain)
Pia Viitanen /sd (osittain)
vjäs. Matti Kauppila /vas (osittain)
Lauri Kähkönen /sd (osittain)
Reijo Paajanen /kok
Heli Paasio /sd
Tuula Väättäinen /sd (osittain).

Valiokunnan sihteerinä jaostokäsittelyssä on toiminut

valiokuntaneuvos Jukka Vanhanen.

VASTALAUSE 1

Perustelut

Hallitus esittää, että vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen perustuvaan eläkesäästämiseen sovellettava verokohtelu laajennettaisiin koskemaan sidotusta pitkäaikaissäästämisestä annetun lain mukaiseen säästämissopimukseen perustuvaa säästämistä. Tällaiset maksut olisivat tuloverotuksessa vähennyskelpoisia samalla tavoin kuin vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen maksut. Säästämissopimuksen mukaisesti sijoitetuille varoille kertyvää tuottoa ei myöskään verotettaisi säästämisaikana.

Emme pidä perusteltuna laajentaa vapaaehtoisen eläkevakuutuksen tukea uusiin pitkäaikais-säästämisen muotoihin. On totta, että joissakin tapauksissa keskituloisilla jää oma työura niin lyhyeksi, että sitä halutaan parantaa vapaaehtoisilla eläkeratkaisuilla. Valtaosassa tapauksia kyse on kuitenkin hyvätulolisista, eikä ole perusteltua tukea tällaista säästämistä, jossa osa progression alaista tuloa siirretään myöhemmin nostettavaksi vähemmin verotettuna.

Esityksen mukaan säästetty eläke voitaisiin nostaa kymmenessä vuodessa tai tätäkin lyhyemmässä ajassa, jos asianomainen myöhentää eläkkeelle siirtymistä. Tällöin lisätuloa ei olisi enää siinä vaiheessa käytettävissä, kun korkeasta iästä johtuva hoidon ja hoivan tarve on kaikkein suurimmillaan, eli näin säästettyä eläkettä ei enää olisi käytettävissä sen rahoittamiseen.

Esityksen antamisen motiivina on paitsi erityisjärjestelyn järjestäminen hyvätulolisimmille myös ja ennen kaikkea muita kuin varsinaisia eläkevakuutuksia myyvien rahalaitosten halu päästä käsiksi merkittäväksi arvioituun maksutuloon.

Eläkejärjestelmään yksityisvakuutuksen laajentaminen vaikuttaa kielteisesti ja helpottaa lakisääteisen ansioeläkejärjestelmän heikentämistä.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotukset hylätään.

Helsingissä 27 päivänä marraskuuta 2009

Mikko Kuoppa /vas

Minna Sirnö /vas

Matti Kauppila /vas

VASTALAUSE 2

Perustelut

Pitkäaikaissäätämisen verohelpotusten laajentaminen lisää epäoikeudenmukaisuutta. Uudistuksesta hyötyisivät eniten varakkaimmat suomalaiset, sillä yksilöllinen eläkevakuuttaminen on yleisintä ylimmissä tuloluokissa. Sen sijaan monella pienituloisella ei yksinkertaisesti jää varoja säästämistä varten. Varakkaimpien säästämisen tukemisen sijasta on vahvistettava lakisääteistä työeläkettä saavien asemaa.

Nykyinen hallitus on heikentänyt vauhdikkaasti veropohjaa tekemällä lukuisia erilaisia verohelpotuksia. Nyt käsittelyssä oleva esitys pienentää verotuloja vuodessa 14 miljoonaa euroa. Julkisen talouden näkökulmasta voidaan kysyä, onko nyt veronkevennysten aika? Sosialidemokraattien mielestä nyt ei ole sopiva aika, vaan

pitäisi ryhtyä toimiin, jotka vahvistavat veropohjaa. Verotuen laajentaminen rahoitetaan nykyoloissa velkarahalla.

Esityksen vaikutuksia eläkeikään voidaan pitää marginaalisina. Esitys ei myöskään tue eläkeajan toimeentuloa parhaalla mahdollisella tavalla. Uudistuksen pohjalta eläkesäästäjän ostovoima on korkeimmillaan eläkeiän varhaisimpina vuosina, jolloin terveystarpeiden tarve on pieni. Jotta pidemmän eliniän kulutustarpeisiin voi kokonaisvaltaisesti varautua, tulee kansalaisen olla kattavan eläkevakuutuksen piirissä.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotukset hylätään.

Helsingissä 27 päivänä marraskuuta 2009

Heli Paasio /sd
Kari Rajamäki /sd
Matti Saarinen /sd

Tarja Filatov /sd
Pia Viitanen /sd
Tuula Väättäinen /sd